

6. Стецюк Р.А. Саксофон в джазі: аспекти парадигматики. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. Харків: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, 2019. С. 177-199 с.
7. Abbink E. Saxophone education and performance in British Columbia: early history and current practices: dissertation ... for the degree of Doctor of Musical Arts. Vancouver, 2011. 97 p.
8. Cottrell S. The Saxophone. Yale Musical Instrument Series. Yale University Press, 2013. 352 p.
9. Schuller G. The History of Jazz. New York : Oxford University Press, 1986.

УДК 378.147:78.071:004.9(477)

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-PIATE-2025.5.10>**Наталія МОЗГАЛЬОВА**

*доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м.Вінниця, Україна*

mozgaliovan@gmail.com**Назарій НАУМЕНКО**

*викладач
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
м.Вінниця, Україна*

vasilevskyi94@gmail.com**Дмитро ЗАМИШЛЯЄВ**

*викладач
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
м.Вінниця, Україна*

[dimamazamyshlyayev@gmail.com](mailto:dimaamyshlyayev@gmail.com)

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті здійснено всебічний аналіз психолого-педагогічних підходів до розуміння сутності готовності до професійної діяльності, зокрема в контексті підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання. Обґрунтовано актуальність цієї проблематики в умовах цифровізації освіти та трансформації освітнього простору. Розглянуто основні теоретичні засади, що стосуються формування мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічної праці, когнітивної обізнаності, діяльній та особистісної складових професійної готовності майбутніх педагогів. Особлива увага приділена структурним компонентам готовності до інноваційної педагогічної діяльності, яка в умовах змішаного навчання потребує гнучкого володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, здатності до самоорганізації, рефлексії, самовдосконалення та розвитку цифрової культури. Узагальнено погляди провідних українських дослідників на формування нової якості педагогічного фахівця - тьютора дистанційного та змішаного навчання. У результаті аналізу сформульовано авторське визначення поняття готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання як інтегративної

професійно-особистісної характеристики, що поєднує в собі мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти. Визначено, що ефективність професійної діяльності вчителя в сучасних умовах значною мірою залежить від сформованості цих компонентів, а також від здатності творчо застосовувати здобуті знання і вміння в умовах постійних змін та нових викликів освітнього середовища.

Ключові слова: готовність, майбутні вчителі, змішане навчання, структура готовності, компоненти готовності.

CHARACTERISTICS OF THE COMPONENTS OF FUTURE MUSIC TEACHERS' READINESS TO WORK IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS

Abstract. The article presents a comprehensive analysis of psychological and pedagogical approaches to understanding the essence of readiness for professional activity, particularly in the context of preparing future music teachers for work in blended learning environments. The relevance of the issue is substantiated in light of the digital transformation of education and the restructuring of the educational space. Theoretical foundations are explored with a focus on forming motivational and value-based attitudes toward pedagogical work, cognitive awareness, activity-based skills, and personal competencies of future educators. Special attention is given to the structural components of readiness for innovative pedagogical activity, which under blended learning conditions requires flexible proficiency in information and communication technologies, the ability for self-organization, reflection, self-improvement, and the development of digital culture. The study synthesizes the views of leading Ukrainian scholars on the formation of a new quality of pedagogical professional-namely, the tutor in distance and blended learning. Based on this analysis, the author proposes a definition of readiness of future music teachers to work in blended learning environments as an integrative professional and personal characteristic comprising motivational, cognitive, activity-based, and personal components. It is concluded that the effectiveness of a teacher's professional activity in modern conditions largely depends on the development of these components, as well as on the ability to creatively apply acquired knowledge and skills in the face of continuous changes and new challenges in the educational environment.

Key words: readiness, future teachers, blended learning, readiness structure, the components of readiness.

Постановка наукової проблеми. Освітній процес, що відображає актуальні потреби суспільства, потребує постійного оновлення. Тому майбутні фахівці мають бути орієнтовані на творче сприйняття, оволодіння та впровадження у власну педагогічну діяльність інновацій, які відображають неперервне професійне самовдосконалення педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові розвідки присвячені проблемі підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах цифровізації та впровадження змішаного навчання (Т. Бикова, С. Переяславська, Т. Койчева, М. Острога). У фокусі уваги дослідників - структурування компонентів професійної готовності, зокрема мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та особистісного, а також формування цифрової компетентності й культури (Н. Воронова).

Метою статті є з'ясування сутності та структури готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання, а також визначення її основних компонентів на основі аналізу сучасних психолого-педагогічних підходів.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні психологи Г. Костюк, Д. Ніколенко, О. Раєвський [5] виокремили чинники, що визначають готовність до діяльності: здатність до осмислення поставлених завдань, усвідомлення шляхів розв'язання завдання, передбачення можливих перешкод та засобів мобілізації інтелектуального, емоційного, вольового потенціалу для досягнення мети. Узагальнення характеристик «готовності», представлених у психологічних джерелах, дозволило Т. Гурко зазначити, що «єдність афективного, емоційного початку, когнітивних утворень, переконань і поведінкових актів у вигляді навичок, стійких реакцій є виразом сформованості психологічної готовності людини до певного виду діяльності» [4, с.320].

Забезпечення ефективної діяльності людини у професійній сфері залежить від готовності до праці. Зміст цього поняття конкретизував відомий вітчизняний психолог В. Моляко, який потрактує готовність до праці як складне багатокомпонентне особистісне новоутворення, сукупність складників якого надає особистості можливість виконувати певний вид діяльності [9].

Дослідниками з'ясовано, що фактором, який визначальним чином впливає на формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності, є потреба в самовдосконаленні, творчому підході до виконання професійних обов'язків, що ґрунтується на ціннісному ставленні до своєї професії та до учнів [12].

Варто зазначити, що мотиваційно-ціннісне ставлення майбутніх фахівців до педагогічної діяльності з врахуванням сучасних умов і обставин освітнього процесу, налаштованість на творчий характер праці спонукають студентів до професійного самовдосконалення. На думку Т. Шестакової, готовність до професійно-педагогічного самовдосконалення є «цілісним відносно стійким особистісним утворенням, що відображає сукупність тісно взаємопов'язаних особистісних, мотиваційно-ціннісних, когнітивно-інтелектуальних та операційно-діяльнісних детермінант неперервного професійного зростання» [13, с. 8]. Система самоосвітніх і самовиховних знань і вмінь майбутніх педагогів покликана забезпечити успішну самореалізацію та самоактуалізацію у професійній діяльності.

Створюючи систему формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій, науковець Н. Воронова не тільки пропонує визначення професійної компетентності фахівців, але й надає авторське тлумачення поняттям «цифрова культура», «цифрова грамотність», «цифрова компетентність» [3]. «Цифрова культура є сучасною формою існування культури, що демонструє процеси оцифрування традиційної культури та виникнення нових артефактів та мистецьких практик на основі цифрового кодування. У складі цифрової культури виокремлено цифрову грамотність та цифрову компетентність. При цьому цифрова грамотність вказує передусім на досконале користування електронними засобами, на сформованість умінь і навичок роботи з „цифрою“, а цифрова компетентність - на впевнене й водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні» [3, с. 14].

Зважаючи на необхідність збереження вітчизняних освітніх традицій та впровадження інноваційних технологій, характерних для сучасного європейського освітнього простору, дослідник Т. Бикова розглядає шляхи професійної підготовки майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання [1]. Професійну підготовку майбутніх майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання Т. Бикова визначає як «гнучкий процес використання педагогічного потенціалу цифрових технологій, спрямований на організацію, забезпечення та реалізацію освітніх траєкторій майбутніх фахівців для досягнення ними програмових результатів навчання відповідно до спеціалізації» [1, с. 10].

За умов змішаного навчання зростає частка самостійної роботи студентів, що передбачає необхідність дидактичного забезпечення цього напрямку діяльності майбутніх фахівців, гнучкого управління нею з боку викладачів. У цьому контексті нас зацікавили результати дисертаційного дослідження С. Переяславської, в якому охарактеризована сутність самостійної пізнавальної діяльності майбутніх учителів інформатики в умовах застосування мультимедійних елементів дистанційного навчання: це «різновид діяльності особистості, в основі якої лежить пізнавальна самостійність й активність, що реалізується через систему самостійних пізнавальних дій, спрямованих на оволодіння професійними знаннями, уміннями й навичками, зокрема й у галузі інформаційно-комунікаційних технологій [11, с. 10].

Новій спеціалізації професійної діяльності вчителя в умовах дистанційного навчання – тьюторству – присвячене дисертаційне дослідження Т. Койчевої. Дослідник аналізує педагогічні умови підготовки майбутніх тьюторів до виконання їх функцій: консультативної, менеджерської, фасилітативної, психолого-педагогічної, методичної. Готовність учителя до виконання функцій тьютора за умов дистанційної освіти Т. Койчева розглядає як «інтегративну якість особистості, що характеризується багатокомпонентною і багаторівневою структурою і визначає потенційну підготовленість особистості до виконання професійно-педагогічної діяльності в умовах дистанційної освіти» [7, с. 10].

Результати дослідження з формування даного виду готовності майбутнього вчителя як нової якісної характеристики особистості свідчать про необхідність системної роботи за психолого-педагогічним, методичним, технологічно-комп'ютерним напрямом.

Враховуючи все вищевикладене, в нашому дослідженні готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання - це комплексна особистісно-професійна характеристика, що визначає ціннісну орієнтацію на використання інформаційних освітніх технологій, знання особливостей, способів і прийомів організації змішаного навчання та вміння створювати інтегративне освітнє середовище.

З метою виявлення структури готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання проаналізовано різні підходи до вирішення цього питання, запропоновані в педагогічних дослідженнях.

Так, С. Ізбаш та К. Нощенко [6] виокремлюють такі компоненти у структурі готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності:

1. Мотиваційний компонент, що відображає «усвідомлене ставлення студента до інноваційних технологій і розуміння їх ролі у розв'язанні актуальних проблем педагогічної освіти» [6, с. 136]. Дослідники зазначають, що позитивна мотивація майбутніх педагогів виявляється у використанні передових інноваційних технологій з метою підвищення рівня професійної майстерності, вирішення назрілих педагогічних проблем.

2. Когнітивний компонент презентує «сукупність знань студентів про суть і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види й ознаки, а також комплекс умінь і навичок із застосування інноваційних педагогічних технологій у структурі власної професійної діяльності» [6, с. 136]. Рівень сформованості когнітивного компоненту, за С. Ізбаш та К. Нощенко, характеризується обізнаністю майбутніх учителів з інноваційними технологіями, що необхідно для вибору ефективних методів професійної діяльності.

3. Креативний компонент представлений здатністю майбутніх педагогів творчо розв'язувати педагогічні завдання, нетрадиційно підходити до питань організації освітнього процесу [6, с. 136]. Дослідники акцентують увагу на важливості в змісті креативного компоненту спрямованості майбутніх учителів на розвиток креативності вихованців, готовності студентів до розкриття творчого потенціалу дітей.

Вивчення психологічних літературних джерел дозволило О. Кокуну розробити ієрархізовану систему, що відображає структуру психологічної готовності фахівця до екстремальних видів діяльності. Науковець визначає психологічну готовність фахівця до екстремальних видів діяльності як «інтегративне особистісне утворення, яке складається із короткочасної та тривалої готовності і забезпечує його психологічну придатність до діяльності в екстремальних умовах» [8, с. 187].

Розглянемо зміст тривалої психологічної готовності фахівця до діяльності, в якій О. Кокун виокремлює дві основні складові: особистісну і функціональну готовності.

Особистісна готовність, за О. Кокуном, складається з чотирьох компонентів: моральної, вольової, комунікативної та загальнопсихологічної готовностей. У функціональну готовність дослідник включає шість компонентів: мотиваційна, когнітивна, креативна, орієнтаційна, операційна, оцінювальна готовності [8].

Дослідник М. Острога, вивчаючи проблему підготовки майбутніх бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності, визначає структуру даної готовності, що складається з чотирьох компонентів [10, с. 10-11]: емоційно-мотиваційний, що визначає спрямованість майбутнього вчителя на майбутню профорієнтаційну діяльність саме цифровими технологіями й засобами; когнітивний, що характеризує наявність спеціалізованих знань, які утворюють теоретичний

базис для успішної реалізації профорієнтаційної діяльності з використанням цифрових технологій; діяльнісний, що відображає спеціалізовані вміння використовувати цифрові технології для створення цифрового профорієнтаційного простору та здійснення е-комунікації з учнями; рефлексивний, що характеризується переконанням у власних можливостях керувати профорієнтаційним процесом засобами цифрових технологій [10].

Питанням підготовки викладачів вищого навчального закладу до здійснення дистанційного навчання присвячене дисертаційне дослідження Д. Бодненка, який вважає, що системна, цілеспрямована, комплексна, ефективна підготовка викладача ЗВО до здійснення дистанційного навчання передбачає організаційний, навчально-методичний, інформаційно-комунікаційний, нормативно-правовий, психолого-педагогічний напрями підготовки, що мають відображати специфіку здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання [2, с. 15]

У структурі готовності майбутніх учителів до виконання функцій тьютора в системі дистанційної освіти Т. Койчева виокремлює три компоненти: когнітивний, операційний і мотиваційний.

Когнітивний компонент у структурі готовності вчителя до тьюторства передбачає обізнаність з принципами, методами і формами організації дистанційного навчання. Операційний компонент вищезазначеної готовності характеризується низкою вмінь, що забезпечують достатній рівень оволодіння інформаційно-комп'ютерними технологіями. Мотиваційний компонент ґрунтується на прагненні вдосконалення навичок використання інформаційно-комп'ютерних технологій [7, с. 11]

Спираючись на результати досліджень сучасних науковців у галузі готовності майбутніх фахівців до роботи в умовах дистанційного навчання, ми в готовності майбутніх учителів до роботи в умовах змішаного навчання виокремлюємо такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний.

Мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання ми визначаємо як суму стійких мотивів майбутньої професійної діяльності, що характеризується позитивним ставленням майбутнього вчителя до застосування дистанційних засобів навчання, бажанням самовдосконалюватися у сфері впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, прагненням опанувати сучасні методи, прийоми в умовах змішаного навчання, що відрізняється спрямованістю до ефективного здійснення процесу навчання, формування внутрішнього прагнення до досягнення успіху під час вирішення нестандартних завдань, що виникають у зв'язку з умовами здійснення освітнього процесу.

Когнітивний компонент готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання є системою взаємозумовлених і взаємодіючих елементів: знань, умінь і навичок майбутнього вчителя про роботу в умовах змішаного навчання, базових психолого-педагогічних та спеціальних знань, необхідних для продуктивного

використання різноманітних інтернет-сервісів, ЕОР та ефективної побудови педагогічного процесу змішаного навчання, а також постійного прагнення до самовдосконалення та накопичення педагогічного досвіду в галузі інноватики.

Діяльнісний компонент готовності до роботи в умовах змішаного навчання характеризується оволодінням майбутніми вчителями сучасними методами, прийомами та засобами, які дозволяють здійснити технологічну організацію змішаного навчання, що передбачає вміння використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

Особистісний компонент готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання характеризується усвідомленістю необхідності безперервного саморозвитку всього спектру педагогічних здібностей, зокрема комунікативних та рефлексивних як запоруки успішності педагогічної діяльності та попередження можливих помилок і утруднень; пізнавальною самоактивністю, спрямованою на ознайомлення з інноваційними технологіями, зокрема, інформаційно-комунікаційними; вміннями самоконтролю та самоорганізації, що забезпечують оптимальний індивідуалізований темп навчально-пізнавальної роботи.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання є інтегрованою особистісно-професійною характеристикою, яка визначає ефективність їхньої педагогічної діяльності в умовах трансформації сучасного освітнього середовища. Зазначена готовність охоплює чотири ключові компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний, які перебувають у взаємозв'язку та взаємовпливі.

Таким чином, ефективна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до змішаного навчання має ґрунтуватися на цілісному підході до формування професійної готовності, орієнтованому на розвиток кожного з вищезазначених компонентів, що дозволить забезпечити якість музично-педагогічної освіти в умовах цифрової трансформації суспільства.

Список використаних джерел

1. Бикова Т. Б. Професійна підготовка майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання : автореф. дис. ... д-ра філософії : 015 – Професійна освіта. Глухів : Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка, 2021. 20 с.
2. Бодненко Д. М. Підготовка викладачів вищого навчального закладу до здійснення дистанційного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика проф. освіти. Київ : Держ. ВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2008. 20 с.
3. Воронова Н. С. Система формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика проф. освіти. Слов'янськ : Донб. держ. пед. ун-т, 2020. 40 с.

4. Гурко Т. Дефініція поняття «готовність» у психолого-педагогічній літературі // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 9 (103). С. 317–329.
5. Дічек Н. П. Особливості дослідження питань педагогічної психології в перші роки діяльності Українського інституту психології // Наук. зап. Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Психолого-пед. науки. 2013. № 5. С. 233–246.
6. Ізбаш С. С., Нощенко К. В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності під час практичної підготовки // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2012. Вип. 22 (75). С. 133–139.
7. Койчева Т. І. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для системи дистанційної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика проф. освіти. Одеса : Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2004. 21 с.
8. Коқун О. М. Зміст, складові та компоненти психологічної готовності військовослужбовців до виконання миротворчих операцій // Актуальні проблеми становлення особистості професіонала в ризиконебезпечних професіях : матер. міжрегіон. наук. семінару (Київ, 25 берез. 2010 р.). Київ : НУОУ, 2010. С. 147–149.
9. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1989. 233 с.
10. Острога М. М. Підготовка майбутніх бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності : автореф. дис. ... д-ра філософії : 015 – Професійна освіта. Суми : Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2021. 20 с.
11. Переяславська С. О. Організація самостійної пізнавальної діяльності майбутніх учителів інформатики в умовах застосування мультимедійних елементів дистанційного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика проф. освіти. Луганськ : Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2011. 20 с.
12. Формування готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності: теорія і практика : колект. монографія / [Огієнко О. І., Калюжна Т. Г., Мільто Л. О., Радченко Ю. Л., Ковтун К. В.]. Київ : 2016. 258 с.
13. Грінченко Т. Д., Зузяк Т. П., Сідорова І. С. Трансформація мистецької освіти в умовах воєнного стану (на прикладі факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ імені М.Коцюбинського). Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Випуск 31. 2024. С.161-167 <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2024.31.21>
14. Шестакова Т. В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика проф. освіти. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2006. 20 с.